

ISSN 2519-2132 (online)
ISSN 0369-8041 (print)

Охорона здоров'я дітей та підлітків

український міжвідомчий збірник

Матеріали
науково-практичної онлайн-конференції
з міжнародною участю

**ЗДОРОВ'ЯСПРИЯТЛИВЕ ТА БЕЗПЕЧНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ:
ВИКЛИКИ, ПОШУКИ, ТЕНДЕНЦІЇ**

25 жовтня 2024 р.

Матеріали
науково-практичної онлайн-конференції
з міжнародною участю

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ, ПАТОЛОГІЇ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ПІДЛІТКІВ**

13–14 листопада 2024 р.

1-2

2024

Охорона здоров'я дітей та підлітків

Український міжвідомчий збірник

Збірник є правонаступником попереднього, заснованого в 1970 році.

Засновник — Державна установа «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків Національної академії медичних наук України» (ДУ «ІОЗДП НАМН»).

1-2[37-38] 2024

ISSN 2519-2132 (online)

ISSN 0369-8041 (print)

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Засновано у 1970 році

видається двічі на рік

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ

Державна установа

«Інститут охорони здоров'я дітей
та підлітків Національної академії
медичних наук України»

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

ДУ «ІОЗДП НАМН»

пр. Ювілейний, 52-А

61153, м. Харків, Україна

Тел. редакції:

+38(050) 323-10-06

E-mail: journal@iozdp.org.ua

<https://journal.iozdp.org.ua>

Рекомендовано для розміщення через Інтернет та друку
Вченою радою ДУ «ІОЗДП НАМН»
(протокол № 14 від 10.12.2024 р.)

Головний редактор: Г. М. Даниленко
(д-р мед. наук, професор, директор ДУ «ІОЗДП НАМН»)

Заступник головного редактора: В. О. Диннік
(д-р мед. наук, заст. директора ДУ «ІОЗДП НАМН»)

Відповідальний секретар: М. Л. Водолажський
(канд. мед. наук, заст. директора ДУ «ІОЗДП НАМН»)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Багацька Н. В. (Харків), Богмат Л. Ф. (Харків),
Бугай А. Ю. (Орхус, Данія), Диннік В. О. (Харків),
Кашіна-Ярмак В. Л. (Харків), Кукуруза Г. В. (Харків),
Лебець І. С. (Харків), Левенець С. О. (Харків), Майоров О. Ю. (Харків),
Михайлова Е. А. (Харків), Пархоменко Л. К. (Харків),
Пересипкіна Т. В. (Харків), Плехова О. І. (Харків),
Подрігало Л. В. (Харків), Пую І. Л. (Кишинев, Молдова),
Рак Л. І. (Харків), Турчина С. І. (Харків), Шевченко Н. С. (Харків)

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія КВ № 24678-14618Р
від 29.10.2020 р.

Підписано до друку 19.12.2024 р.

Формат — 60 x 84/8

Папір офсет. Друк офсет.

Ум. друк. арк. — 10,11

Замовлення №

Наклад 200 прим.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори, за зміст та оформлення інформації про лікарські засоби - замовники. Передрук опублікованих статей можливий за згоди редакції та з посиланням на джерело. Видання призначено для фахівців галузі охорони здоров'я.

РОБОТА ПСИХОЛОГІВ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ

Кошман Т. В., Страшок Л. А., Водолажський М. Л., Фоміна Т. В.

ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», м. Харків
vizaviya1@gmail.com

Необхідність роботи психологів з усіма верствами населення України на сьогодні є беззаперечною та особливо вагомим у період формування особистості людини. Підлітки є однією з найбільш уразливих груп, яка потребує психологічної підтримки у складні часи. Сфера охорони здоров'я підростаючого покоління і система освіти тісно співпрацюють з фахівцями—психологами, робота яких організована в медичних і навчальних закладах. Якісна робота психологів на місцях — це підтримка психологічного благополуччя учнів і пацієнтів різного віку. Роль психологів надзвичайна у вирішенні чисельних актуальних проблем учнів закладів загальної середньої та професійної освіти, своєчасному виявленні та корекції можливої деструктивної девіантної поведінки дітей і підлітків, попередженні психічних захворювань й ускладнень. Суб'єктами взаємодії з фахівцями психологічної служби для дітей та підлітків є батьки/опікуни і також лікар і педагог, які безпосередньо працюють з цією категорією неповнолітніх. Для шкільної та підліткової медицини обов'язкова доступність спеціаліста з психологічної допомоги. Систематична і цілеспрямована спільна робота психолога, лікаря, вчителя, педагога, батьків/опікунів спрямована на формування психологічної сталості учнів до викликів життя і суспільної діяльності.

Мета дослідження. Визначити особливості медичного обслуговування і психологічної підтримки учнів.

Матеріали та методи дослідження. У 2024 році було досліджено особливості медичного обслуговування і психологічної підтримки учнів методом опитування за допомогою спеціально розробленої анкети. Заповнення анкети відбувалося у електронному форматі Google-форми. В опитуванні прийняли участь 128 лікарів, які надають медичну допомогу учням закладів загальної середньої та професійної освіти.

Результати та обговорення. Респондентам було задано ряд питань щодо можливостей професійної психологічної підтримки пацієнтів при медичному обслуговуванні дітей, підлітків та учнівської молоді лікарями, особливостей співпраці з фахівцями психологічної служби. У ході опитування встановлено, що лікувально-профілактичні заклади, де працюють лікарі, мають психолога — 57,0% випадків, не мають психолога — 43,0% випадків. Стосовно частоти направлення учнів на консультацію до психолога лікарями. «Постійно» спрямовують до психологів 3,9% лікарів, «часто» — 14,1%, «іноді» — 29,7%, «рідко» — 15,6%, «ніколи» не направляють до психолога 6,3%. Кожен четвертий опитаний лікар (25,0%) наголосив: «фахівця психолога в закладі немає, тому не направляю до психолога». Істотна частка респондентів — 41,4% лікарів направляють учнів до шкільного психолога (особливо якщо психолог відсутній в лікувально-профілактичному закладі); 38,3% лікарів направляють до іншого медичного закладу, де є психолог; до спеціалізованого центру психологічної допомоги — 22,7% лікарів; до приватного центру — 21,1%; до психолога в КДМ — 9,4%. Слід відмітити, що 18,0% лікарів використовують всі варіанти для направлення учнів до психолога у разі потреби, використовуючи будь-які можливості, також пацієнт отримує електронне направлення, яке може використати в закладі, що співпрацює з НСЗУ або звернутись до освітнього психолога чи приватного. За потреби «зазвичай батьки шукають приватного психолога».

Анкетування лікарів підтвердило необхідність роботи психологів щодо психологічної підтримки учнів у вирішенні цілої низки актуальних проблем: шкідливих звичок (80,5% опитаних), здорового способу життя (73,7%), булінгу та як йому протистояти (50,8%), сексуальних відносин (46,1%), міжособистісних відносин (39,8%), питання першої психологічної допомоги (35,9%). Єдиний погляд щодо необхідності направлення учнів на консультацію до психолога висловлюють більшість лікарів. Майже половина респондентів (48,4% фахівців) переважно керуються думкою: «направляю до психолога тих, хто дійсно цього потребує»; для четвертої частини респондентів (25,0%) вагома думка: «для кожного прийом психолога є обов'язковим, проте спрямовую до психолога у разі виникнення потреби». І лише один респондент вважає: «для кожного прийом психолога є обов'язковим і повинен бути регулярним». Серед інших думок спеціалісти висловили, що «потреба у роботі психологів збільшилася під час війни». При цьому лікарі поскаржилися, що іноді в освітніх і медичних закладах психологи замало спілкуються з підлітками, а більше їх опитують (відбувається формальне анкетування, тестування, дослідження «заради дослідження») взагалі, практично не займаються індивідуальною психологічною підтримкою, допомогою, корекцією.

Висновки. Результати опитування лікарів, що працюють з підростаючим поколінням, дозволили: встановити надзвичайну потребу практичної медицини в професійній роботі психологів щодо психологічної підтримки учнів закладів загальної середньої та професійної освіти; підняти проблему наявності та доступно-

сті фахівців психологічної служби (43,0% лікувально-профілактичних закладів не мають у штаті психолога); підкреслити вагомість психологічної служби у системі медичного обслуговування дітей, підлітків, учнівської молоді. Психологічна служба в охороні здоров'я та освіті повинна бути реальною допомогою, своєрідним «вказівником» можливостей у вирішенні проблем учнів, забезпечувати належну психологічну підтримку дітей і підлітків.

ТРАНСФЕР ЗДОБУТКІВ КЛІНІЧНОЇ ТА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ ЩОДО ПИТАНЬ ЗДОРОВ'Я В ШКІЛЬНУ ТА ПІДЛІТКОВУ МЕДИЦИНУ

Кошман Т. В., Водолажський М. Л., Страшок Л. А., Сидоренко Т. П., Фоміна Т. В.

ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», м. Харків
vizaviya1@gmail.com

Якість надання медичної допомоги школярам і підліткам в сучасному світі залежить від постійної взаємодії медичної науки та практики, від достатнього інформаційного забезпечення лікарів і оптимального процесу трансферу інновацій. Трансфер здобутків клінічної та профілактичної медицини в шкільну та підліткову медицину забезпечує переміщення наукових розробок, нових знань, інноваційних технологій у практичну охорону здоров'я. Для шкільної та підліткової медицини характерні міжсекторальна і міжгалузева співпраця закладів охорони здоров'я та освіти. Реалізація трансферу відбувається за допомогою каналів професійної комунікації. Для кожної галузі суспільної діяльності зазначені канали мають власні відмінності функціонування та можливості для популяризації наукових здобутків і передового досвіду.

Мета дослідження — визначення особливостей трансферу здобутків клінічної та профілактичної медицини щодо різних питань здоров'я учнів і підлітків в шкільну та підліткову медицину.

Матеріали та методи дослідження. У 2024 році було досліджено процес трансферу здобутків клінічної та профілактичної медицини щодо питань здоров'я учнів і підлітків в шкільну та підліткову медицину методом опитування за допомогою спеціально розробленої анкети. Заповнення анкети відбувалося у електронному форматі Google-форми. В опитуванні прийняли участь 128 лікарів, які надають медичну допомогу школярам і підліткам.

Результати та обговорення. Серед респондентів лікарі, які займають різні посади: педіатр — 26,5%, лікар загальної практики сімейної медицини — 24,2%, лікар в закладі освіти — 11,7%, лікар в приватній клініці — 3,1%, «вузький» спеціаліст — 28,1% (серед них — алерголог, анестезіолог, гастроентерологи, гігієністи, гінекологи, ендокринологи, ендоскопіст, кардіоревматологи, лікар УЗД, неврологи, нефрологи, ортопеди, отоларингологи, офтальмологи, психіатри, реабілітологи, стоматологи, фтизіатри, фізіотерапевти), інші — 6,4%. Отримані дані дозволили визначити особливості трансферу здобутків клінічної та профілактичної медицини щодо питань здоров'я учнів і підлітків в шкільну та підліткову медицину за допомогою різних інформаційних каналів професійної комунікації лікарів. Так, майже всі опитані лікарі (85,4%) отримують зазначену інформацію на науково-практичних конференціях, семінарах, виставках; переважна більшість (56,9%) — на циклах тематичного удосконалення, курсах, у процесі навчання у закладах та на робочому місці; також більшість лікарів (53,7%) — при професійному спілкуванні з колегами, керівництвом; майже половина респондентів (47,2%) — на майстер-класах і тренінгах; більш ніж третя частина респондентів використовують сайти наукових / медичних установ (36,6%), тематичні та фахові веб-сайти 35,0%, соціальні мережі (34,2%), періодичні медичні та книжкові видання (31,7%). Також в поодиноких випадках серед інших інформаційних джерел професійної комунікації респонденти назвали «Накази МОЗ» (0,8%). При роботі з учнями і підлітками лікарі на практиці використовують здобутки клінічної та профілактичної медицини щодо різних питань здоров'я підростаючого покоління. За відповідями респондентів, серед основної тематики актуальних проблем щодо питань здоров'я для школярів і підлітків визначені наступні: шкідливих звичок (80,5% респондентів), питання здорового способу життя (73,7% респондентів), питання здорового харчування (74,2% рес-